

ED. HOORNIK

DOODEN
HERDENKING
IN DACHAU

DOODENHERDENKING IN DACHAU

ED. HOORNIK

DOODEN
HERDENKING
IN DACHAU

DE BEZIGE BIJ

DOODENHERDENKING IN DACHAU

Op 10 Mei 1945, in een plechtige bijeenkomst op de Appèlplaats van het concentratiekamp Dachau, hebben de bevrijde Nederlandse, Belgische en Luxemburgsche gevangenen de dooden van vijf oorlogsjaren herdacht. Een vertegenwoordiger van het Amerikaanse leger woonde de plechtigheid bij.

Voor de Nederlanders hield de dichter Ed. Hoornik de volgende toespraak:

‘Vandaag, vijf jaar geleden, als een dief in den nacht, overrompelde het Duitsche leger onze dierbare landen. Ge zult U herinneren, hoe gij, opgeschrikt uit Uw slaap, een Mei-morgen ontwaarde, zoo stralend schoon, zoo wit van bloesem, zoo jong en nieuw en rijk aan leven, dat gij de ontstellende tijding niet kondt gelooven. Maar uit den spiegel, waarin ge automatisch Uw toilet voltooide, keek de dood U aan. En terwijl gij Uw eigen dood nog in de oogen zaagt, stierven aan onze grenzen, iedere minuut meer, onze broeders den vreemden, onmenschenlijken dood van den oorlog. Vandaag herdenken wij hen, die in de vijf afgeloopen jaren, hoe en waar ook, niet alleen hun leven gaven voor de verdediging en bevrijding van ons Vaderland, maar die, — niet in de laatste plaats —, zooals ook uit afscheidsbrieven van ter-dood-veroordeelden blijkt, stierven voor een betere wereld.

Wij herdenken hen, die in de actieve verdediging
vielen in een ongelijken, door onzen tegenstander
met de laagste middelen gevoerden strijd;
wij herdenken de burgers van Rotterdam, die in
een hel van vuur en ijzer omkwamen;
wij herdenken hen, die, direct of later naar Groot-
Brittannië vluchtend, aan de zijde der Geallieer-
den te land, ter zee of in de lucht het Vaderland
tot in den dood getrouw waren;
wij herdenken hen, die onder de moeilijkst denk-
bare omstandigheden het verzet tegen de tyrannie
organiseerden, in handen van de 'Sicherheitsdienst'
vielen, aan de vuurpelotons werden overgeleverd
of in de Gestapo-kelders werden doodgemarteld;
wij herdenken hen, die, vaak zonder vorm van
proces, in de verbanning werden gestuurd en ten
doode toe werden gekweld;
wij herdenken onze duizenden Joodsche mede-
burgers, die werden afgemaakt op een wijze, zoo-
als alleen sadisten deze verstaan;
wij herdenken hen, die in West-Nederland een
tweevoudig offer brachten: lijdend onder het ge-
mis van een vermoorden of zich in gevangenschap
bevindenden vader, echtgenoot of zoon, bezweken
zij tenslotte zelf aan ontbering;
wij herdenken, en het verscheurt onze ziel, onze
kinderen!
Hoewel wij op het oogenblik alle voor de be-
vrijding en voor de toekomst onzer landen gestor-

venen herdenken, zij het mij vergund in het bijzonder degenen voor U op te roepen, die zijn gevallen op de plek, waar wij thans staan. Mijn gedachten gaan hierbij ook uit naar hen, die het andere Duitschland, dat ik misschien het beste karakteriseer als het Duitschland van Thomas Mann, in dit concentratiekamp vertegenwoordigden, in een tijd, toen wij, ondanks hun lijden en herhaalde waarschuwingen, nog niet wilden of konden beseffen, wat fascisme beteekent. De onbekende Amsterdamsche arbeider, die — aan hen denkende — toen reeds zijn nachtrust offerde en op een schutting kalkte: 'fascisme is moord!', had gelijk...

Sedert wij zelf in Dachau zijn, hebben wij het groote sterven dag-in dag-uit meegemaakt. Vele wintermorgens, op weg naar de desinfectie, zag ik, gaande langs den achterkant der gesloten barakken, de als oud vuil weggeworpen dooden aan het einde der Blockstraat. Soms, des nachts, zag ik hen opnieuw. Luguber scheen maanlicht op de tot op hun botten uitgeteerde lichamen. Andere nachten regende het of viel sneeuw in hun oogen, die nog open waren...

De dood loerde in onze kleeven, in onze bedden, hij stak ons in het vleesch. Met de laatste transporten hield hij openlijk intocht. Ik bevond mij in het bad. Dooden en zieken lagen op de steenen vloer

dooreen. De douches werden opengedraaid. Door den dam heen ontwaarde ik een jongen, die stervende was. Hij lag achterover. Onafgebroken stortte het water over hem heen. Het viel in de holte van zijn buik, waarin het bleef staan, het stroomde over de knokels van zijn armen en beenen, het kletterde op zijn ribben, het liep in zijn mond, die half open was, en in zijn oogen, die hij in een langen blik nog eenmaal opsloeg. Terwijl ik dacht, dat hij al gestorven was, gestorven zooals die andere duizenden hier, zonder klacht, woordeloos, in een ondenkbare eenzaamheid, zag ik hoe zijn hand langzaam over den vloer schoof, als wilde zij ergens heen. Plotseling begreep ik, dat hij de hand van den man, die naast hem lag, wilde omvatten om niet alleen in den dood te zijn...

Belgische, Luxemburgsche en Nederlandsche vrienden, ik weet niet, welke nationaliteit deze jongen had, de Uwe, de mijne of een andere. Dat komt er ook niet op aan. In hem, van wien ik niet meer kan zeggen dan dat hij 'eener vrouwe zoon' was, herdenk ik onze Dachauer dooden, onze Dachauer martelaren. Zij zijn het zaad geweest, waaruit onze vrijheid moest ontkiemen. Zij leggen ons de verplichting op tezamen de groote idee van gerechtigheid te verwezenlijken voor welke zij zijn gevallen.'

Op de laatste pagina leze men inplaats van dam,
in regel twee van boven, damp.

